

Розробники:

Сокальська Валентина Феліксівна, викладач циклової комісії музики і хореографії
Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка
Павловська-Єжова Тетяна Андріївна, викладач циклової комісії музики і хореографії
Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Борзаковська З.О.
Катченко Т.С.
Кирилюк Г.О.
Куцан О.Г.
Міщенко З.І.
Павловська-Єжова Т.А.
Сокальська В.Ф.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії
музики і хореографії

Протокол від «29» серпня 2019 року № 1

Голова циклової комісії музики і хореографії Романова Т.В. (Романова Т.В.)

Робочу програму перевірено «30» серпня 2019р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи З.Л. Гейхман

Заступник директора з навчальної роботи Я.В. Карлінська

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни:

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів (годин)	4,5/135	
Курс	2	
Семестр	3	4
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1
Обсяг кредитів	0,5	0,5
Обсяг годин, в тому числі:	15	15
Аудиторні	14	14
Модульний контроль	1	1
Семестровий контроль	-	
Самостійна робота	-	
Форма семестрового контролю	-	

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: підготовка майбутнього фахівця в галузі музичного мистецтва, який володіє необхідними навичками концертмейстерсько-акомпаніаторської роботи з урахуванням професійної спрямованості та специфіки роботи з дитячим колективом, здатного здійснювати музично-педагогічну діяльність з високим рівнем теоретичного і методичного осмислення суті педагогічної взаємодії; формування навичок успішної особистості: ціннісних орієнтацій, емоційного інтелекту, когнітивної гнучкості, потреби в творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні.

Завдання курсу:

- виховання професійних якостей концертмейстера-акомпаніатора, опанування концертмейстерськими компетенціями, які забезпечать успішність майбутньої професійної діяльності;
- формування у студентів художнього смаку і виконавської культури, почуття стилю, ознайомлення з кращими зразками класичної вітчизняної та зарубіжної музики, народної музичної творчості;
- оволодіння різноманітним музично-педагогічним репертуаром, постійне його розширення, створення репертуарного фонду для майбутньої творчої самостійної роботи;
- формування практичних умінь і навичок роботи з дітьми шкільного та дошкільного віку;
- розвиток творчих здібностей студентів;
- набуття студентами певної виконавської свободи у виконанні музичних творів;
- формування у студентів вміння застосовувати в навчально-виховному процесі надбань класичних і сучасних педагогічних досліджень, новаторських ідей;
- створення у студентів позитивної мотивації до вивчення курсу і майбутньої професійної діяльності.

В процесі вивчення дисципліни «Акомпанемент» у студента мають бути сформовані такі компетентності:

загальні:

- знання основ теорії освіти та виховання, педагогіки та психології;
- застосування методів самовиховання, орієнтованих на систему індивідуальних, національних, загальнокультурних цінностей;

- здатність до аналізу та синтезу;
- спроможність до організації і планування;
- розуміння сутності та соціальної значущості своєї майбутньої професії;
- уміння використовувати інформаційно-комунікативні засоби та інноваційно-педагогічні технології у процесі вирішення професійних завдань;

- здатність до освоєння нового;
- здатність застосовувати знання на практиці;
- мотивація до покращення якості результату;
- прагнення до постійного професійного вдосконалення, успішної творчої самореалізації та бажання досягти успіху;

- здатність до комплексного розв'язання проблем;
- здатність до критичного мислення;

фахові:

- усвідомлення соціальної значущості своєї майбутньої професії, володіння мотивацією до здійснення професійної діяльності;
- знання традиційних та сучасних вітчизняних та зарубіжних методик музично-педагогічної освіти та виховання;

- здатність особистості до усвідомлення музики як явища суспільного життя;
- здатність нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності, демонструвати предметну та сучасну базу знань;

- здатність професійно взаємодіяти з учасниками культурно-просвітницької діяльності;

- володіння методами навчання і виховання засобами фортепіанного виконавства;
- володіння професійною термінологією;

- здатність до творчості;
- спроможність раціонально організувати та розподіляти навчальний час;

- здатність аналізувати навчальну літературу, вміння робити висновки та узагальнення на основі опрацювання літературних джерел;

- здатність опрацьовувати додатковий музичний матеріал як з питань навчального процесу, так і самоосвіти;

предметні:

- готовність до високохудожнього виконання музичних творів, володіння мистецтвом інструментального супроводу;
- уміння реалізувати в роботі акомпаніатора навички, набуті на заняттях з основного музичного інструменту;
- володіння мистецтвом швидкого орієнтування в нотному тексті, швидким баченням всього твору: форми, партитури (в тому числі тієї, що складається з трьох рядків);
- здатність акомпанувати солісту, ансамблю та учнівському хору відповідно до конкретних завдань професійної музично-педагогічної діяльності;
- володіння інтуїтивним відчуттям соліста, розумінням його художніх намірів;
- здатність до партнерської співпраці концертмейстера з солістом, активної участі в створенні інтерпретації твору;
- спроможність акомпанувати власному співу, володіючи співвідношенням голосу та супроводу;
- володіння в достатньому обсязі вокально-хоровою літературою (романси, народні та авторські пісні, дошкільний та шкільний репертуар);
- здатність застосовувати навички читання з листа, підбору на слух, імпровізації в професійній діяльності;
- орієнтування в різних фактурах вокально-хорових творів;
- готовність вносити зміни в партію акомпанементу в залежності від художньо-технічних задач (транспонування, спрощення нотного тексту);
- володіння знаннями особливостей співацького дихання, фразування;
- спроможність поєднувати акомпаніаторські навички з елементами диригентської техніки;
- застосування законів ансамблевих співвідношень, відчуття єдності і взаємодії між партією соліста і партією акомпанементу;
- володіння специфікою акомпанування ритмічним рухам (вправа, танець, гра);
- знання методичної літератури з теорії і практики концертмейстерської діяльності;
- здатність до музично-теоретичного та художньо-виконавського аналізу вокально-хорових творів;
- змога об'єднати творчі, педагогічні і психологічні функції;

- прагнення реалізувати власні музичні здібності та фахові уміння в активній соціально - просвітницькій діяльності;

- готовність до концертно-виконавської діяльності;

3. Результати навчання за дисципліною

- знати функції акомпанементу, особливості його виконання залежно від стилю музики, складу ансамблю і соліста;

- оволодіти методикою акомпанування, гри в ансамблі, роботи над творами класичного і дитячого вокального репертуару;

- оволодіти технологіями читання нот з листа, транспонування, підбору по слуху, імпровізації;

- вміти акомпанувати власному співу, володіючи співвідношенням голосу та супроводу;

- здобути навички акомпанування солісту, ансамблю, хору, учнівському класу з урахуванням особливостей кожного з видів супроводу;

- оволодіти музично-педагогічним репертуаром та принципами його добору в професійній діяльності;

- бути спроможним вносити зміни в партію акомпанементу в залежності від художньо-технічних задач;

- орієнтуватись в різних фактурах вокально-хорових творів;

- розуміти логіку розвитку музичної думки;

- знати закономірності стилю, жанру, їх риси і особливості ;

- орієнтуватись в міжпредметних зв'язках в процесі аналізу і виконання музичного матеріалу;

- розуміти логіку спрощення ускладнених гармонічних голосів, фактур акомпанементу;

- використовувати технології проведення інтерпретаційного аналізу;

- здійснювати музично-слуховий контроль;

- уміти психологічно володіти собою в процесі публічного виступу;

- орієнтуватись у вікових особливостях вокального розвитку дітей дошкільного та шкільного віку;

- вміти планувати навчально-виховний процес;

- орієнтуватись в довідковій і методичній літературі;

– володіти такими якостями як здатність до критичного мислення, креативність, когнітивна гнучкість, емоційний інтелект; мати постійну потребу в удосконаленні професійної компетентності, педагогічної та виконавської майстерності.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план навчальної дисципліни

№ п/п	Тематика змістових модулів	Всього год.	Види занять Розподіл годин				Форма контролю
			практичні	індивідуальні	контроль знань	Самост. робота	

Змістовий модуль № 1. Оволодіння фактурними особливостями класичного романсу та народної пісні

1	Про сутність акомпанементу. Основні концертмейстерські навички.	2	2				
2	Жанрові особливості класичного романсу	2	2				
3	Аналіз складових елементів фактури романсу	2	2				
4	Способи викладу акомпанементу романсу	2	2				
5	Формування навичок виконання типових фактур	3	3				
6	Жанрово-стильові ознаки української народної пісні	2	2				
7	Інструментальні фрагменти в вокальній музиці	2	1		1		Модул. контр.
	Всього:	15	14		1		

Змістовий модуль № 2. Засвоєння методики поетапного вивчення твору

1	Розбір музичного твору. Метро-ритмічна структура акомпанементу	2	2				
2	Артикуляція музичного супроводу. Єдність артикуляційного звучання акомпанементу та сольної партії.	2	2				
3	Подолання технічних труднощів акомпанементу.	2	2				
4	Удосконалення навиків педалізації	2	2				
5	Темп, як засіб музичної виразності, один із способів втілення художньо-образного змісту	2	2				
6	Оволодіння навичками співу під власний супровід. Поєднання музично-виконавських дій.	2	2				
7	Емоційно-психологічна підготовка до концертного виконання музичного твору.	3	2		1		Модул. контр.
	Всього:	15	14		1		

5. П Р О Г Р А М А курсу «А К О М П А Н Е М Е Н Т»

Змістовий модуль № 1. Оволодіння фактурними особливостями класичного романсу та народної пісні.

Тема № 1. Про сутність акомпанементу. Основні концертмейстерські навички. Акомпанемент як предмет навчання. Формування концертмейстерських навичок – одна із складових підготовки вчителя музики, музичного керівника.

Accompanement (фр.) – музичний супровід основної партії вокального чи інструментального твору.

Konzertmeister (нім.) – піаніст, який акомпанує вокалісту чи інструменталісту під час виступу чи підготовки до нього.

Основні концертмейстерські навички: володіння інструментом, піаністична майстерність;

Акомпанування, спів під власний супровід; читання нот з листа; транспонування; об'єднання вокальної партії з супроводом, підбір на слух.

Тема № 2. Жанрові особливості класичного романсу.

Романс як жанр вокальної музики. Походження романсу. Основні жанрові ознаки романсу: балада, елегія, баркарола, побутові романси, романси в танцювальних ритмах.

Тема № 3. Аналіз складових елементів фактури романсу.

Основні елементи фактури класичного романсу: склад мелодії (інтонація, мелодична лінія), спосіб викладу мелодії.

Виразальні засоби акомпанементу: гармонічна опора, ритмічна пульсація, темп, метр, ритм. Аналізування інструментального супроводу романсу з індивідуальної програми студента. Визначення сольних інструментальних епізодів.

Тема № 4. Способи викладу акомпанементу романсу.

Основні типи акомпанементу класичного романсу: гармонічна підтримка, чергування басу і акорду, гармонічна фігурація, акордова пульсація, акомпанемент мішаного типу. Ознайомлення з різними типами акомпанементу на прикладі творів українських і зарубіжних композиторів.

Тема № 5. Формування навичок виконання типових фактур.

Опанування навичками виконання типових фактур акомпанементу програмових творів: акордова опора в речитативних формах, подолання технічних труднощів виконання різноманітних танцювальних ритмів, акордовий супровід, гармонічна фігурація, вправи на різні види техніки.

Тема № 6. Жанрово-стильові ознаки української народної пісні.

Витоки та початковий період розвитку української пісні. Народно-пісенна творчість. Жанрове розмаїття української пісні: обрядові пісні та ігри, родинно-обрядові,

побутові, історичні, ліричні пісні, балади. Лірники, кобзарі – виконавці народних пісень.

Типові ознаки українського романсу: народні мотиви, яскраве вираження почуттів і настроїв.

Українські композитори – засновники національної камерно-вокальної музики.

Солоспіви М. Лисенка, К. Стеценка, Я. Степового. Сучасна українська лірична пісня.

Тема № 7. Інструментальні фрагменти в вокальній музиці.

Аналітичний розбір партитури : усвідомлення елементів музичної мови, ритмічного малюнку, артикуляції, агогіки, тощо.

Смислова функція інструментального вступу–прелюдії: фактура, характер, динаміка, темп викладу.

Інтерлюдії – інструментальні епізоди між вокальними фразами, що зв'язують, розділяють, створюють інший психологічний стан.

Кода – завершальний інструментальний епізод. Залежно від змісту і загального настрою твору може бути емоційно напруженим або заспокійливим.

Опрацювання інструментальних фрагментів у програмових творах: класичний романс, дитяча пісня.

Змістовий модуль № 2. Засвоєння методики поетапного вивчення твору.

Тема № 1. Розбір музичного твору. Метро-ритмічна структура акомпанементу .

Аналіз загальних виконавських завдань, що стоять перед концертмейстером, і шляхи їх вирішення. Коротка характеристика творчості композитора і автора тексту, а також змісту твору. Визначення стилю і жанру. Аналіз ритмічних, динамічних та темпових особливостей.

Ознайомлення з нотним текстом твору. Використання навичок читання нот з листа.

Програвання окремо сольної партії і читання слів. Усунення текстових помилок.

Аналіз ритмічних та метричних труднощів, способи їх подолання. Підбір та робота над ритмічними вправами: простукування заданого ритмічного малюнку; відбивання такту ногою або лівою рукою з одночасним програванням правою рукою мелодичної лінії, звертаючи увагу на синкопи, ноти з крапкою, паузи та інше. Виховання внутрішньої метро-ритмічної пульсації.

Тема № 2. Артикуляція музичного супроводу. Єдність артикуляційного звучання акомпанементу та сольної партії.

Поняття артикуляції. Робота над звуковою вимовою: бездоганне виконання зазначених штрихів, усвідомлення залежності звучання від характеру музики. Динамічна та смислова єдність звучання акомпанементу та сольної партії.

Тема № 3. Подолання технічних труднощів акомпанементу. Принципи технічної роботи: від розуміння музики до технічного опрацювання, від технічного опрацювання до ще більш високого розуміння музики. Визначення технічних місць, які викликають у студента труднощі при виконанні. Робота над вправами, що допомагають студенту подолати конкретні технічні проблеми, використовуючи

навички, набуті на заняттях з основного інструменту. Програвання акомпанементу в повільному темпі, активізація пальців.

Тема № 4. Удосконалення навиків педалізації.

Педаль – як важлива складова в роботі музиканта – виконавця. Види та завдання педалі. Робота над прийомами взяття прямої та запізнюючої педалі. Особливості педалізації при виконанні інструментальних ансамблів.

Тема № 5. Темп, як засіб музичної виразності, один із способів втілення художньо – образного змісту.

Поняття про темп. Музичні терміни визначення темпу. Завдання темпу. Формування умінь та відчуття точного відтворення необхідного темпу в залежності від характеру музичного твору, його жанру та виду.

Тема № 6. Оволодіння навичками співу під власний супровід. Поєднання музично–виконавських дій.

Формування навичок співу під власний супровід шляхом підбору вокальних творів у такій послідовності:

- акомпанемент дублює вокальну партію;
- акомпанемент містить невеликі відхилення від вокальної партії;
- акомпанемент включає лише окремі звуки вокальної партії, створює гармонічну підтримку;
- мелодія вокальної партії не входить до акомпанементу.

Програвання мелодійної лінії та підспівування. Визначення напряму мелодії, її теситури та цезур, динамічного діапазону, кульмінаційних пунктів. Виховання навичок слухового контролю за правильним співвідношенням свого голосу і акомпанементу. Уміння розділяти увагу між виконанням музичного твору і спілкуванням з учнівською аудиторією за допомогою виразної міміки для підсилення емоційного сприйняття музики. Виконання акомпанементу з показом моментів вступу соліста або ансамблю рухом голови.

Тема № 7. Емоційно-психологічна підготовка до концертного виконання музичного твору.

Формування практичних навичок виконання творів для слухацької аудиторії, уміння перебороти хвилювання, внутрішньо зібратись, мобілізувати витримку для гри на публіці. Шляхи подолання проблеми:

- виконання творів в присутності невеликої аудиторії: друзів, однокурсників, батьків;
- обговорення достоїнств і недоліків виконання;
- виконання творів на заняттях з педагогічної практики, контрольних заняттях і залах;
- участь в позакласних заходах коледжу, конкурсах, концертах.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ п/п	Види діяльності	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Кількість одиниць	Макс. к-ть балів	Кількість одиниць	Макс. к-ть балів
1.	Робота на практичному занятті	10	14	140	14	140
2.	Підсумковий контроль	25	1	25	1	25
3.	Виконання завдань для самостійної роботи	–	–	–	–	–
4.	Відвідування практичних занять	1	14	14	14	14
	Разом		–	179	–	179

6.3.Форми контролю та критерії оцінювання

Оцінювання роботи студентів здійснюється шляхом **поточного** та **підсумкового** контролю.

Поточний контроль оцінює роботу студента на практичному занятті та його самостійну роботу за такими критеріями:

- попереднє оцінювання (діагностика рівнів музично-естетичного та фахового розвитку, з'ясування індивідуальних особливостей та здібностей студента);
- оцінка самостійної підготовки студента до заняття;
- оцінювання активності й результативності роботи студента протягом аудиторного заняття;
- оцінювання процесу та результату опанування студентом проблемних завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- поточне оцінювання готовності студента до контрольних заходів з урахуванням здатності до самоаналізу, самооцінки і самоконтролю.

Підсумковий контроль здійснюється у вигляді контрольного заняття, публічного виступу на конкурсі, концерті тощо.

6.4.Шкала оцінювання поточного контролю

№п/п	Рейтингові бали (визначає викладач)	Критерії оцінювання
1	9 - 10	Високий рівень самостійної підготовки. Активність і результативність роботи студента протягом заняття. Здатність виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно поєднувати теоретичні і практичні знання.
2	7 - 8	Якісна самостійна підготовка з незначними недоліками. Розуміння змісту практичних завдань. Недостатня активність, ініціативність та результативність студента в процесі заняття.
3	5 - 6	Середній рівень самостійної підготовки. Пасивність на занятті, неспроможність до обґрунтування, аргументації, самоаналізу та самоконтролю. В практичній роботі допускаються суттєві неточності та помилки. Недостатня результативність праці.
4	3 - 4	Низький рівень самостійної підготовки. Недостатність теоретичних знань і практичних умінь. Пасивність на занятті, нездатність до опанування проблемних завдань.
5	1 - 2	Відсутність самостійної підготовки, активності та результативності роботи студента протягом заняття. Неспроможність виконувати необхідні практичні завдання, невміння робити узагальнення і висновки.

Шкала оцінювання підсумкового контролю

№п/п	Рейтинговий бал	Критерії оцінювання
1	23-25	Високий рівень концертмейстерських компетентностей. Програмові твори виконані яскраво, емоційно, стилістично вірно. Студент демонструє великий діапазон звукових барв, відчуття форми, ансамблю, метро-ритмічної структури, вільне використання засобів музичної виразності, артистизм.
2	21-22	Достатній рівень концертмейстерських компетентностей. Твори виконані стилістично вірно, емоційно. Відсутні текстові помилки, продемонстрована ритмічна організованість та інтонаційна образність. Виступ має певні недоліки: недостатня переконливість передачі змісту або художньо-образної сфери, розуміння особливостей фразування та артикуляції.
3	19-20	Достатній рівень концертмейстерських компетентностей. Твори виконані емоційно, відповідно до стилю і змісту музики. Мають місце окремі недоліки інтонації, метро-ритму, ансамблевої єдності. Виконання недосконале у відношенні форми та деталей твору.
4	17-18	Середній рівень концертмейстерських компетентностей. Достатньо стабільна якість виконання. Точний ритм, темп. Швидка реакція на текстові помилки. Присутнє неякісне звуковидобування, непродумане фразування, хитка інтонація, порушене відчуття ансамблю між сольною партією та акомпанементом.
5	15-16	Низький рівень концертмейстерських компетентностей. Технічно та емоційно недосконале виконання, з допущенням значних текстових помилок. Непереконлива образно-емоційна інтерпретація музичного твору.
6	1-14	Недостатній рівень володіння концертмейстерськими компетентностями. Програма виконується нестабільно, з великою кількістю помилок, зупинками та стилістичними помилками. Незадовільний стан слухового контролю, нечисте інтонування, неточний ритм. Не відтворений художній зміст твору.

6.5. Контрольні вимоги

II курс

III семестр: контрольне заняття. Грудень.

Виконання 2-х творів:

- романс
- твір дитячого репертуару.

Читання з листа.

IV семестр: контрольне заняття. Червень.

Виконання 2-х творів:

- українська народна або авторська пісня
- пісня з дитячого репертуару.

Гармонізація мелодії дитячої пісні.

7. Навчально-методична карта дисципліни «Акомпанемент»

Модулі	Змістовий модуль № 1															
Назва модуля	Оволодіння фактурними особливостями класичного романсу та народної пісні															
Заняття	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Практичні заняття	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
Теми практичних занять	Про сутність акомпанементу. Основні концертмейстерські навички		Жанрові особливості класичного романсу		Аналіз складових елементів фактури романсу		Способи викладу акомпанементу романсу		Формування навичок виконання типових фактур			Жанрово - стилеві ознаки української народної пісні		Інструментальні фрагменти в вокальній музиці		
Види поточного контролю																Контрольне заняття

Модулі	Змістовий модуль № 2														
Назва модуля	Засвоєння методики поетапного вивчення твору														
Заняття	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Практичні заняття	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Теми практичних занять	Розбір музичного твору. Метро-ритмічна структура акомпанементу		Артикуляція муз. супроводу. Єдність артикуляційного звучання акомпанементу та сольної партії		Подолання технічних труднощів акомпанементу		Удосконалення навиків педалізації		Темп, як засіб музичної виразності, один із способів втілення художньо-образного змісту		Оволодіння навичками співу під власний супровід. Поєднання музично-виконавських дій		Емоційно-психологічна підготовка до концертного виконання музичного твору		
Види поточного контролю															Контрольне заняття

8. Рекомендована література

Основна

1. Моїсєєва М.А. До питання про фортепіанний супровід шкільного пісенно-хорового репертуару. – Житомир, 2007р.
2. Опарик Л.М. Теорія і методика читання музики з листа в класі фортепіано. Методичні рекомендації. – Київ, 2010.
3. Шелестова Е, Чикаренко М. "Перлини українського фортепіанного ансамблю".-К., Музична Україна, 2016.-80с.
4. «Фортепіанний ансамбль». Збірник наукових праць, вип.2. НПУ-2001р.
5. Концертмейстерська діяльність: історія, теорія, практика./ Львівська Державна музична академія ім. М.Лисенка. -Львів: Сполох.,2005.-108с.

Додаткова

1. Стотика І. Г. Діяльність концертмейстера та акомпаніатора: Методичні вказівки. - Мелітополь, 2000р.
2. Бурцева О.М. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Концертмейстерський клас». – Мелітополь, 1999р.
3. Мітлицька В.А., Гердова Т.С. Типологізація навчальних програм для студентів музично-педагогічних факультетів: Методичні рекомендації до практичних занять курсу «Концертмейстерський клас». – Мелітополь, 2003р.
4. Вишинський В. В. Пісні вечірньої Зорі : камер.-вок. твори : до 150-річчя від дня народж. Б. Грінченка та 200-ліття від дня народж. Т. Шевченка : навч.- репертуар. посіб. для студентів ВНЗ : [для голосу з фп.] / Віталій Вишинський ; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ін-т мистецтв. — Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. — 39 с/
5. Лисенко М. В. У гаю, гаю... : музика Миколи Лисенка до "Кобзаря" Т. Г. Шевченка : вок. твори для голосу з фп. — Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2014. — 69, [2] с.
6. Луценко Д. О. Криниця мого кохання : пісні : [для співу в супроводі фп. / сл.] Дмитро Луценко. — Вид. 2-ге, з допов. та змін. — Полтава : АСМІ, 2013. — 255 с.
7. «Музична школа». Пісні для хору, з репертуару хорової капели “Дударик” вип.46, 47 – К., Музична Україна, 2012.